

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

<p>SZERKESZTŐSÉG, hova a lap szellemi részét illető minden küldemény intézendő: Nagy-Várad-utca 2127.</p>	<p>Megjelen hetenként egyszer, szombaton, egy íven. Előfizetési ár egész évre 5 frt. félévre 2 frt. 50 kr. Hirdetések díja: 100 szóig 1 frt; 200 szóig 2 frt; a másodszori hirdetésnél 100 szóig 80 kr; harmadiknál 70 kr. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.</p>	<p>KIADÓ HIVATAL, hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó minden közlemény és küldemény intézendő: Fűvészkert-utca 1080.</p>
--	--	--

Tartalom. A vadházasságok kérdéséhez. M. F. — Tárca. Mikor született Méliusz s mikor ment Debreczenbe? Révész Kálmán. — Iskola ügy. A párhuzamos osztályok kérdése a debreczeni főgymnasiumban. Tüdős János. — Közügyeink. Néhai Nagy István esperes életéből. K. Nagy Sándor. — Egy és más stb. — Irodalom. — Különfélék. — Szerk. posta. — Hirdetés.

A vadházasságok kérdéséhez.

I.

A társadalomban igen sokan nyelvjohozzámvirágnak hívják ezt, a mely mai napság már, fájdalom, nagyon dúsan tenyész. A világi hatóságok meg épen szemet hunynak előtte; mintha csak nem is érdekelné őket legtávolabbról sem a közerkölcshiség . . . Hiába emeljük mi fel lelkészek tiltó szavunkat ellene, tételes törvényeinknek hiányos és elégtelen volta miatt nem léphetünk fel ez ügyben kellő eredménnyel. Itt látszik már meg egész valójában, hogy mi csak: „kiáltó szó vagyunk a pusztában!”

Én is kiáltok D—y —s cikkíróval együtt e lapok hasábjain e veszélyes kór ellen, ki gyakorlott tollal s alapos érvekkel világítja meg e fontos s bennünket lelkészeket legközvetlenebbül érdeklő kérdést, — s kinek cikkén meglátszik, hogy sokat és lelkiismeretesen fáradozott e kórnak gyülekezete körében való eltüntetésén s így panasza nem üres beszéd, hanem szomorú tapasztalatból merített s az élet által is igazolt sajnós valóság.

Magam is sokat töprengtem már kápláni éveimben e veszélyes kórtünet felett, s majd mint kezdő lelkész ifjúi hévvel s nemes buzgalommal fogtam hozzá a „gyom kiirtásához.” Teljes tudatára emelkedtem annak, hogy egy igazi lelkésznek nemcsak a szószéken kell a morált hirdetni, de az életben is kell annak terjesztésén, megvalósításán fáradoznia. Félretéve azt a sokak által hangoztatott kényelmes elvet, hogy a lelkész ne avatkozzék híveinek

családi dolgaiba, ellenkezőleg úgy voltam meggyőződve, hogy a valódi lelképásztornak, ha magasztos és fontos hivatásának kellőleg megfelelni akar, nem lehet a községe kebelében feltűnedező s az erkölcsiséget közelebről érdeklő kérdések előtt szemet hunyni. Sőt inkább követnie kell a nagy apostolnak T mótheus tanítványához intézett eme figyelmeztető szavát: *„feddődjél, dorgálódjál, mert némely asszonyi állatok elhajlottak, hogy a Sátán után járjanak. A mely pedig bujaságban él, az olyan élven megholt. Ezeket annakokáért megmondjad, hogy legyenek feddhetlenek.”*

A nagy apostol emez intésének engedve, én is hozzá fogtam a nagy munkához s lett volna írtani, egyenetni való igazán elég! Egy alig 1200 lelket számláló községben 24 vadházaspárra találtam. A legtöbb ezek között olyan volt, ki már régen túl volt az ifjúság könnyelmű évein. Felhívattam őket a presbyterium színe elé egyenként, intettem a jóra, lefestém előttök bűnös életöknek káros és szomorú következményeit; de többen közülök egész közönbösen azt felelték rá, hogy hiszen a nagy urak között is sokan így élnek; sőt a községtől nem messze eső egyik szomszédos helységben egy báró is így él, a ki pedig nagy nevű ember; ha tehát annak szabad, miért ne lehetne nekik is így élniök?! „Azt választassa el először Tiszteletes Úram, — mondá egyik egészen kihívólag, — csak aztán háborgassa a szegény embert. Hiszen nekünk még költségünk sem lenne a lakadalomra; de telnék ám annak és mégsem esküszik meg“ . . . Ilyen volt a felelet az én jóakarató intó szómról . . . Arczom lázasán égett a pirtól; éreztem, hogy ennek a szegény bűnös embernek ez ügyben némi igazsága van; de azért megdorgálva eresztém el őket magamtól.

Majd gondoltam, hogyha példa kell, megkezdem az elrettentő példát a község egyik előkelő és vagyonos emberén. Olyan volt ez is, mint a minő számtalan van a hosz-

szasan elhúzódó válóperek miatt s összeállott egy nővel, kit más községből hozott el nagy lakadalom s mindenféle mulatságok között! Gondoltam, hogy ez a dolog épen kapóra jött; itt már lehet, kell és akarok is tenni valamit. Idegen illetőségű a nő; haza tolonczoltatom a czifra aszszonyt, ki az Ur házában mindig a legelső székbe tolakodott, — s aztán ott lesz a többiek előtt is az intő példa! A presbyterium nagy megnyugvással fogadta a vele közlötöket. Felhívtuk a nőt, hogy 24 óra lefolyása alatt, — mint a ki nem tudja kimutatni, minő keresetmódot folytat jelenleg, — hagyja el a községet. De biz' az ott maradt sok huszonnégy órán keresztül. Felkértük azért a községi előjáróságot, hogy tegye meg az eltolonczoltatáshoz a szükséges lépéseket. Megtette-e...? Nem; a minthogy nem teszi azt meg számtalan más községi előjáróság sem. Annait ugyan lendítettek a dolgon, hogy ők is felhívták a nőt, hogy takarodjék ki a községből s midőn a nő sírva kérde a bírótól, hogy miért háborgatja őt: ez volt rá a törvényhozói bölcs felelet: „nem bánom én, húgom, akár-hogy élsz; de látod, a pap nem férhet tőled!“

A nő tehát maradt tovább is, sőt ez idő alatt egy új polgárral is szaporította a községet, mit nászajándokul hozott párjának magával, s egészen meghonosodva nyugodtan élt. De én nem nyugodtam. Bántott az, hogy minő tehetetlen állásom van az efféle bűnök terjedésének megátlásával szemben. Ugyanazért még egy kísérletet tettem, gondolva, hogy talán a közigazgatási felsőbb közegek finomabb érzékkel bírnak az efféle kórtünetek iránt, — s írtam a járási szolgabírónak, hogy útasítsa a községi előjáróságot — a nő hazatolonczoltatását illetőleg — kötelességének hű teljesítésére. És most mi történik...? A helyett, hogy a nő ki lett volna a községből tiltva, cselédkönyvet váltott a szolgabíróságtól s mint ilyen szolgálta az „ő emberét.“ Ime ez lett eredménye lelkipásztori buzgóságomnak...! Mint szárnyaszegett madár a magasból, úgy hulltam alá én is minden nemes törekvéseimmel s a tehetetlenség érzete elszomorítá lelkemet. Mit tegyek most már...? Tettem még egy utolsó kísérletet. Mentem személyesen a szolgabíróhoz s kérdőre akartam vonni azért, hogy miért adott annak a nőnek cselédkönyvet, kinek erkölcsstelen élete miatt tőle a községből való kitolonczoltatását kérelmeztem. És a szolgabíró! Nos a szolgabíró? Egyszerűen azt felelte, hogy miután illetékessége helyéről, a községi előjáróságtól a nő jó erkölcsi bizonyítványt hozott, neki nem lehetett ezt ignorálni s a kért cselédkönyvet megtagadni. Így útaltak ezek a derék törvénytudók egymásra; így takargatták, fedezgették a bűnt és ezt nekem mind elnézni és tűrni kellett.

Természetesen előttem lett volna, hogy tovább is ajtóról-ajtóra zörgessek ez ügyben orvoslászkeresés végett; de be kellett látnom, hogy a törvény elégtelensége s a

közigazgatási közegek lanyha magatartása miatt, minden további kísérlet alighanem hiabavaló lenne. Megadva azért magamat, elhallgattam. Tettem pedig ezt most már annyival inkább, mert a bűnös felek megígérték, hogy mi-helyt a férfi válópere lefolyik, tüstént egybekelnek, mi később csakugyan meg is történt. Évek multán, midőn ez ügy már-már feledve lett, megkérdeztem egyszer a férfit, hogy mondja meg őszintén, ki tanácsolta mostani nejeinek azt, hogy cselédkönyvet váltson, — az volt rá a felelet, hogy: „a segédszolgabíró úr mondta ezt; de meg is kapta a jutalmat érte!“ mondá egész kihívólag az atyafi.

Mi az oka tehát annak, hogy a vadházasság megdöb-bentő mérvben terjed? Nem csak positiv törvényeinknek hiányos volta, hanem a közigazgatási közegeknek is lelki-ismeretlen, passiv magaviselete.

M. F.

T á r c z a.

Mikor született Méliusz s mikor ment Debreczenbe?

Méliusz születési évét Horányi után 1536-ra tették történetíróink egész 1873-ig. Ez évben lett figyelmessé Révész Imre (ki már azelőtt is kételyét fejezte ki a Horányi adatával szemben) Fényes Eleknek nemesak egy, de két munkájában található azon állítására, hogy Méliusz 1515-ben született; mely év szerinte „sokkal inkább elfogadható“, mint 1536.*) Ő utána Warga Lajos és Rácz Károly színté 1515-öt fogadják el Méliusz születési évül.

Zoványi Jenő fiatal egyháztörténésünk a „Sárospataki ifjúsági Közlöny“ 1886/7. 1—2. számaiban, továbbá mult év végén megjelent „Tanulmányok“ című, e lapok olvasói előtt is ösmeretes füzetének egyik önálló cikkében „Méliusz Péter ifjúkorát“ törekedett lehető bizonyossággal megírni. Első kérdés természetesen M. születésének helye s ideje volt. Ez utóbbit illetőleg Révész Imre és követői ellenében, azt igyekszik Zoványi bebizonyítani, hogy M. 1536-ban született, vagy más szavakkal: Horányinak ad igazat Fényes Elekkel szemben. Lássuk meg, mily érveken épül s megállhat-e bizonyítása?

Sem Horányi, sem Fényes nem hivatkoznak forrásra. Zoványi szerint ez Horányinál figyelembe nem jő, „bizonyára nem ok és alap nélkül tette s tehát forrás nyomán írta azt“, a mit írt. Fényesnek ellenben már „jelölnie kellett volna a forrást, ahonnan oly véleményt merített, mely a köztudattal ellenkezett s az addigi, közönségesen elfogadott nézettől eltért.“ Ez okoskodást, megvallom, nem értem. Nem pedig azért, mert még a Fényes korában is ugyancsak sok állítással találkozunk, mely forrásra nem támaszkodik, illetőleg azt meg nem jelöli; de meg a mint Horányiról nem állíthatjuk azt, hogy ő „bizonyára forrás nyomán írt“, épenúgy Fényesről sem állíthatjuk feltétlenül, hogy — mivel nem idézi a forrást — tehát nem is lehetett hiteles adat előtte. Quod uni justum, alteri

*) Figyelmező. 1873. 230. lap.

aequum, — sem H., sem F. nem idézik a forrást, — e szempontból tehát teljesen egyértékűek. Azonban, ha meggondoljuk, hogy H. ismeretes művében felettébb sok hibás adat van; viszont ha figyelembe vesszük, hogy Fényes nem is egy, de két művében teszi M. születési évét 1515-re, vajjon nem inkább a H. állítását kell-e kételkedve fogadnunk?

De menjünk tovább. Révész Imre, még mielőtt Fényes adatát ismerte volna, „nagyon sujjos kétségeket“ emelt a Horányi adata, vagyis 1536. ellen. E kétségek a következők:

1. Lehetett-e M. 21 éves korában, wittenbergi tanuló s félévi ott időzése után, a magyarok társulatának széniora?

2. Lehet-e könnyen elgondolni azt, hogy a magyar hazának és magyar prot. egyháznak, „a Szentháromság tagadók elleni küzdelemben“ egy 20—21 éves ösmeretlen ifjúra lett volna oly nagy szükségök, hogy azt Wittenbergből sürgetőleg haza hívják?

3. Hihető-e, hogy M. már 25 éves korában püspök volt?

4. Elképzelhető-e, hogy az annyit küzdött, annyit munkálkodott s oly roppant tudományos készültséget tanúsított M., csupán csak 36 évet élt volna? „Mindenesetre idősebbnek lehet, sőt talán kell is gondolnunk őt, mint eddig gondoltatott“, e szavakkal végződik a kételyek elősorolása.*)

Zoványi e kételyeket „alapnélkülieknek“ tartja, mert:

a mi a M. wittenbergi tanulását és püspökségét illeti: Károlyi Péter szintén husz éves korában ment ki Wittenbergbe s csaknem oly ifjan, mint Méliusz: 29 éves korában lett püspökké. Ha e két adat teljesen való és bizonyos lenne, valóban nagyban eloszthatná, ha nem is tenné egészen alapnélküliekké, a R. I. kételyeit. Csakhogy az ám a nagy baj, hogy semmi, de semmi pozitív adatunk nincs arról, hogy Károlyi mikor született s hogy hány éves volt wittenbergi tanuló vagy püspök korában. Igaz, hogy Tóth Ferencz (Tul a tiszai püspökök élete, 62.) azt állítja, hogy Károlyi 1543-ban született s erre nézve hivatkozik Bod Péter Magyar Athenásának 132. lapjára; de sem ez utóbbi műben, sem Bod Tymbaulese I. kötetének 35. lapján, hol Károlyi sírverse közölve van, egyetlen szó sincs arról, hogy mikor született Károlyi. Tóth Ferencz tehát nem adja urát, honnan vette a Károlyi születési évadatát; ennél fogva azt hitelenek egyáltalában el nem fogadhatjuk. És így Zoványi legfőbb érve, mint alapnélküli, magától megsemmisül.

Viszont abban tökéletesen igazat adok Zoványinak, hogy a Laskói-Csókás Péter állítása, minoha t. i. Méliusz 1557-ben azért hívatott volna haza, „ut contra arianos laboranti patriae succurreret“, már azért sem felelhet meg a valóságnak, mert Méliusz még 1564-ben is együtt harczol Dávid Ferenczcel s az arianismus előfutárja, Aran Tamás is, csak 1561. végén tűnik fel Debreczenben. Ez időpont előtt, legalább a tiszántúli részeken, az „ariánusok“ elleni küzdelemlől szó sem lehet.

A mi végre azt a kérdést illeti, hogy egy 36 éves korában elhalt férfinál lehet-e elképzelni annyi nyelvismeretet, annyi tudományt, oly óriási működést a vitatkozásokban és az irodalom terén, mint a mennyit Méliusznál látunk, — e tekintetben Zoványi nem nyilatkozik.

Végeredmény: a Révész Imre kételyei közül Zoványi

*) Figyelmező. 1873. 8—11. lap.

egyhez nem szól, egyet megdönt; kettőt próbál ugyan eloszlatni, de ez, mint láttuk, épen nem sikerül neki; viszont az 1536. év védelmére egyetlen számbavehető adatot sem tud felhozni; és így most sem mondhatunk egyebet, minthogy M. születési éveül sokkal inkább elfogadható az 1515-ik év, mint az 1536-ik.

De itt önként felmerül az a kérdés, hogy ha Méliusz 1515-ben született: miért nem tudunk róla semmit egész 41 éves koráig; mert hiszen az a legelső biztos adat felőle, hogy 1556-ban a wittenbergi egyetem hallgatója lett. Ez a körülmény azonban egyáltalában nem bizonyít az 1515-ik év ellen. Hány reformátorunk van, kinek éleadatait csak a férfikor közepétől kezdve ismerjük; kiknek gyermek- és ifjúkori eseményeit a mult sötét homálya takarja el. Különben Rácz Károly úgy vélekedik, hogy Méliusznak Szegedi által brentiánusból kálvinistává térítése, (melyet Skaricza Máté beszéli el a Szegedi Kis István életrajzában), 1541-ben történt, tehát ez szintén egy biztos adat arra nézve, hogy Méliusznak 1536-nál előbb kellett születni. Zoványi erre azt mondja, hogy Skaricza feljegyzéséből épen nem lehet azt kiolvasni, hogy a jelzett esemény mikor történt, mert azt csak mellékesen beszéli el Sk. és nem chronologiai rendben. Nincs jelenleg kezében Sk. munkája, tehát csak melleleg tehetek idevonatkozólag két megjegyzést. Egyik az, hogy Debreczeni Ember Pál maga is épen úgy fogta fel a Sk. szavait, mint Rácz Károly; kéziratos egyháztörténelmében ugyanis (melyet annak idejében én ismerttettem) egyenesen így vezet be a szóban forgó eseményt: „De viro ista aetate celeberrimo Petro Melio quae et qualia referat M. Skaritzaeus ad annum Christi 1541. . . videre licet etc.“ Másik megjegyzésem az, hogy a már akkor határozottan kálvinista Debreczenbe meghívott és ottan lelkészkedő Méliusz bajosan lehetett brentiánus; és így a Szegedi és Méliusz közti vitatkozás, vagy utóbbinak wittenbergi időzése kezdetén, vagy még előbb s egyáltalában nem lehetetlen, hogy épen 1541-ben történhetett.

Révész Kálmán.

(Vége köv.)

Iskolaügy.

A párhuzamos osztályok kérdése a debreczeni főgymnasiumban.

(Vége.)

Főtiszteletű Egyházkerületi Közgyűlés! Főiskolánk anyagi helyzetét tekintve, jól ismeri, elég súlyosnak tartja tanárkarunk azon áldozatot, melyet főgymnasiumunk illetén berendezése, különösen a rendes tanszökek díjazása tekintetéből követel. S hogy mégis kötelességének ismeri e tekintetben bármily nagy áldozat meghozatalát is kérelmezni, arra a segédtanári rendszer teremtette abnormis viszonyok megszüntetése, intézetünk féltett szellemi érdekeinek megóvása, erkölcsi és tudományos értékének korszerű fejlesztése s végül a rohamosan fejlődő állami középiskolákkal fentartandó nemes verseny, egyaránt kényszeríti.

Kötelességünknek ismerjük rámutatni azon a gymnasiumi tanítás és erkölcsi vezetés tekintetében minden mást, csak

egészséges állapotokat nem teremthető abnormis körülményre, melyet a párhuzamos osztály 12 éves multja feltüntet, midőn u. i. 12 év alatt 27 segédtanerő áldozott fel, — kedvvel és lélekkel a legtöbben más pályának szentelt életökből, — főgymnasiumunkban egy vagy két évet. Nem nehéz belátni, hogy egy tanintézet erkölcsi és szellemi haladására nézve, a pusztajóakaraton kívül mily értéke lehet oly munkásságnak, melyet a gymnasiumi tanügy jól felfogott érdeke nem vezérelhet, a felelősség az ideiglenesség folytán nem terhelhet s mely a legtöbb esetben a kezdés nehézségeivel kénytelen küzdeni. Nem hallgathatjuk el ugyancsak e tekintetben a szülőknél már-már panaszszerűt azon óhaját sem, — mely az előző években is többször felhangzott, — hogy az alsó nagy népességű osztályok tanítása és erkölcsi vezetése képesített, gyakorlattal és tapasztalattal bíró egyénekre bízassék.

E fontos körülmények véleményünk szerint nemesak azt követelik tőlünk, hogy két rendes tanári tanszéknek a classica-philologiai és magyar-német tanszakra való elrendelését javaslatba hozzuk, hanem, hogy egyszersmind a még beállítandó 3 segédtanár megválasztására nézve is helyesebb s főgymnasiumunk érdekeinek megfelelőbb intézkedések engedélyezését kérelmezzük.

Minélfogva bátrak vagyunk alázatosan kérni a főtiszt. Egyházkerületet, hogy a még megkívántató 3 segédtanári állásból egyet, a számtani- és mértani rajzi-szakot, szintén pályázat útján okleveles tanárjelölttel méltóztassék betölteni. A másik két segédtanári állásra, — úgy véljük, — miszerint főiskolánkból mindig kerül két kellő képzettségű végzett ifjú, kikre, mint eddig is, némely tárgyak tanítását igazgatói ellenőrzés mellett megnyugvással bízhatók.

Főtiszteletű Egyházkerületi Közgyűlés! Ime ezekben vagyunk bátrak huzamos tapasztalat alapján készült javaslatunkat a főgymnasiumi párhuzamos szakosztályok végleges rendezése ügyében tisztelettel előterjeszteni és midőn ebben a tartathatlan viszonyok megszüntetését s állandóbb, célszerűbb intézkedések behozatalát, áldozatok árán is kérve kérjük: nem mulaszthatjuk el a főtiszteletű Egyházkerületi Közgyűlés figyelmébe és pártolásába ajánlani azon nemzeti és felekezeti, s közelebből főiskolai magas érdekeket, melyek szolgálatára és emelésére egy korszerű követelmények szerint berendezett főgymnasium hivatva van. Főiskolánk mindenha az elsők között sietett, nem ritkán az egész haza osztatlan elismerése mellett, a közművelődés oltárán áldozni; áldásait felekezetünk összes értelmisége mindenkor nagyra becsülte s büszke volt hírére, nevére. E közelismerés kivívásában a főiskola más tanszakai mellett kétségtelenül a főgymnasiumnak is megvolt az ő része, a multban ugyan kevésbé, de a jövőben annál inkább meglesz, mennél inkább kimutatja a kor azon állítás igazságát, hogy e főiskola alapja, mintegy tápláló gyökere a gymnasium. Nemesak e főiskola más tanszakainak népessége, de azoknak belső értéke is attól függ, mikép készíté elő az elméket, minő fokra emelte a fogékonyságot s az önálló tanulás hajlamát azon gymnasium, mely a felsőbb tanszakok tanulóinak zömét szolgáltatja. A mily fontos a főiskola theologiai, jogi és tanítóképzői szakaira nézve a hallgatók szellemi és erkölcsi minősége, épen oly fontos dolog a gymnasium ügye, melynek érdekében ezen javaslatunkat még egyszer ismétel-

ten bátorzkodunk a főtiszteletű Egyházkerületi Közgyűlés magas figyelmébe ajánlani.

Tanárkarunk tekintetbe véve továbbá azon sajnós eshetőséget, hogy e javaslat keresztülvitele, netalán a főiskola anyagi viszonyai miatt elháríthatatlan akadályokba is ütközhetik, sajnálattal bár, de kénytelen alázatosan kérni a főtiszt. Egyházkerületet, hogy az esetben is még e közgyűlésen méltóztassék a jövőre megállapítani a párhuzamos osztályok számát és helyét; nem különben a többi osztályokra nézve pedig a felvételnek a törvény által engedett létszámig való korlátozását, hogy tanárkarunk a jövő tanévi berendezkedést a rendtartás értelmében még ezen tanévben nyugodtan eszközölhesse és idejében közzé tehesse.

Végül tanárkarunk javaslata készítésénél a melléktárgyakra is kiterjeszkedvén, a gyorsírásnak, mint melléktárgynak tanítására nézve nem hallgathatja el azon észrevételét, hogy a jelenlegi heti 2 órás, évről-évre kezdő tanfolyammal célt elérni nem lehet, meglévén a tanulók fosztva a vitairásnak, a gyorsírás egyedül használható részének egy haladó tanfolyamban leendő elsajátítása és gyakorlásától. Ugyanazért tisztelettel javasoljuk, hogy a jelenleg is fennálló 2 órás kezdő tanfolyam mellé a jövő tanévtől kezdve még egy heti 2 órás haladó tanfolyamot elrendelni s a gyorsírási tanítónak, ki most 80 frt tiszteletdíjban részesül, — a heti 4 óráért 150 frt tiszteletdíjat, a mint ezelőtt több évben gyakorlatban volt, — utalványoztatni méltóztassék. Ezen haladó tanfolyam engedélyezése nélkül, különben bármennyire fájlalnók is, hogy ily tanintézetben a gyorsírás elsajátítására alkalom nem nyujtatnék, de a kezdő tanfolyamnak, mint célra nem vezető s így felesleges költségkiadást okozó intézkedésnek a beszüntetését is kénytelenek volnánk kérelmezni.

Javaslatunkat ismételten a főtiszt. Egyházkerületi Közgyűlésnek magas figyelmébe ajánlva, kiváló tisztelettel vagyunk a gymnasiumi tanárkar 1888. febr. 28-iki gyűléséből

a gymnasiumi tanárkar s annak nevében

Tüdös János,
igazgató.

Közügyeink.

Néhai Nagy István esperes életéből.

(Vége.)

Nagy István is visszamaradt tehát Amerikából, nevelősködött tovább Esztárban, a honnan Hodossy Miklós is szerette volna őt megnyerni unokái mellé¹⁾, azonban ő annyira megszokta ott már a család szeretetét, a gyermekek ragaszkodását, hogy nevelői állását csak 11 év eltöltése után cserélte fel a mező-keresztési szent-ekklézsiával, a hol 1862. május 7-ikén foglalta el helyét s itt töltött 2 évet s ezután 1864. évi május 7-ikén beköltözött Nagy-Váradra, az olasz-i parochiára — honnan anyja Héczei Anna egykor férjhez ment — s itt töltötte el az egyházi, iskolai és közügyek számára szentelt életének még hátralevő, érdemekben gazdag részét, szeretve mindenkit és szerettetve mindenki által. A szabadságharc

¹⁾ Hodossy Miklós levele Pásztó Sept. 6. és Okt. 25. 1855.

után következő fogsága miatt félbeszakított esperesti hívatalt újra átvette s folytatta azt 1873-ig.

Kertészkedési hajlamának tág tért nyitott a nagyvárad parochia kertje, a melyet mintaszerűen rendezett be s paradicsommá alakított át; gyümölcsei és rózsái egyaránt híresek voltak.

Nemes szívének s rokoni szeretetének fényes bizonyosságul szolgál az a kiváló gond, melylyel testvéreinek lányait felneveltette.

A tudományok iránti véghetlen szeretetét mutatja könyvgyűjtési és olvasási szenvedélye. Szobái zsúfolva voltak könyvekkel — melyeknek száma több ezer kötetre ment — s az olvasással sokszor egész éjeket átvirasztott. Tudományosságát s a közügyek iránti rokonszenvét bizonyítja, hogy tagja volt a történelmi, természettudományi, archeologiai társulatoknak, a Kárpát-egyletnek s ezek gyűléseiben vagy kirándulásaiban gyakran részt vett; — tagja volt a helybeli majd minden egyletnek, a városi törvényhatósági bizottságnak. A debreczeni főiskolának minden nagy vizsgájára átment, — meg volt híva még az 1883. évi június 26-ikán kezdődő vizsgákra is s válaszul azt írta az évtizedeken át vele a legbelsőbb barátságban álló Révész Bálint püspöknek: „ha valami véletlen meg nem akadályoz, okvetlenül elmegyek.“

Bizony, a vizsgák határideje előtt két héttel már holt hírt vitte el a táviró!

Június 11-ikén még részt vett B.-Ujfaluban a „Beszenyei emlék“ leleplezésének alkalmából rendezett ünnepélyekben s még akkor estve visszatérve, másnap reggel kedélyesen reggelizett meg kedvenc kertjében, a nagy szomorú kőriska lecsüngő ágai által alkotott lugasban s aztán bement hálószobájába öltözni s néhány percz múlva a szoba padlóján végigterülve halva találták meg. Széles érte, épen úgy, mint apját 49 évvel azelőtt.

A család által kiadott gyászjelentés mellett külön gyászjelentést adott ki a nagyvárad ev. ref. egyháztanács.

A 49 évig lelkipásztorkodó, 76 évet élt közkedveltségű férfiú temetése óriási részvét mellett 1883. június 14-ikén délután ment végbe az olasz-i templomban tartott gyászszertartás után a nagy temetőben, a saját maga által halála előtt néhány nappal előbb megjelölt helyen. Révész Bálint püspök eljött ugyan a temetésre, de jobban megrendítette kebelbarátjának váratlanul elvesztése, mint hogy bármely szolgálatot teljesíthetett volna a gyászszertartásnál. A templomi szolgálatot Szabó Károly, jelenlegi esperest — a boldogult egykori káplánja — végezte, a temetőben pedig Tóth Sámuel debreczeni hittanár és egyházkerületi főjegyző — a boldogult jó barátja — mondott emelkedett szellemű imát s Rimler Károly helybeli ágostai hitv. lelkész — az elhunyt barátja — tartott búcsúbeszédet.

És azután lebocsátották az igaz szeretet és tisztelet koszorúival borított koporsót a földbe és — — — betemette a göröngy, a göröngyöt befedte a hant, a hantot virágok lepték el s a virágokat örök-zöld tuják árnyékolják.

Ott piheni csendes és boldog örök álmát egykori jeles barátjai: Jakab Mihály, Szikszay Dániel és Halász József szomszédságában.¹⁾

¹⁾ Jakab Mihály Biharmegye főlevéltárnoka, Szikszay Dániel törvényszéki bíró, Halász József ügyvéd volt, mindhárman szép nevet vívtak ki az irodalom és közélet terén.

Egy hosszú, zaklatott, példányszerűen tevékeny élet fadaradalmi után megérdemli a pihenést . . .

Legyen áldott emlékezete!

Irta **K. Nagy Sándor**,
n.-várad kir. alügyész.

Egy és más az egyházi élet és a gyakorlati theologia mezejéről.

A népfelkelésre kötelezettek halotti bizonyítványai.

A pár nappal ezelőtt kezemhez jutott ezen rendelet: „a házasságban elhalt népfelkelésre kötelezve voltak halotti bizonyítványai, ne csak az életben maradt házastárs, de a szülők neve is befoglaltassék, nehogy több egyenlő nevű megidézettvén, a népfelkelési lajstromból való kitorlás megnehezíttessék s idővesztést okozzon“, — megvallom, komoly aggodalomba ejtett engem, felmerült előttem azon egyáltalában nem kicsinyelhető kérdés: e szabályrendelet mimódon leend teljesíthető.

Igaz, hogy bölesészeti szempontból: „ad impossibilia nemo obligatur“, de az is igaz, hogy ha mi lelkészek valamely miniszteri rendeletet nem találunk teljesíteni: a lünettő törvény örvényébe juthatunk könnyen s fuldoklásunk közepette az is megeshetik rajtunk, hogy a palást leoldódik vállunkról s kezünkbe koldusbot jut utolsó menedékkül.

Ily eshetőségekkel szemben teljesen indokolt azért, ha minden országgyűlési törvényt, miniszteri rendeletet, mely reánk lelkészekre vonatkozik, komoly tanulmány tárgyává tesszük, mert bizonyára egyikünk sem óhajtana magát kötelességmúlásztás bűnével terhelni s mindnyájan igyekszünk kerülni a vádlottak padjára jutást . . .

De az általánosságok terét mellőzve, ezúttal csak az imént hivatolt szabályrendelettel foglalkozunk!

E rendelet keletkezésének indoka — szerintem — nem lehetett más, mint az, hogy a nagyméltóságú miniszterium módját kívánta ejteni annak, hogy a népfelkelési lajstromok kiigazítása minél gyorsabban s szabatosabban történjék. Ugy de nekünk — lelkészeknek — a halottak bejegyzésére adott egyedüli okmány a „halottkém“ vagy „orvos“ által kiállított „halottvizsgálati bizonyítvány“, ennek alapján s ehhez híven köteleztetünk kitölteni halotti anyakönyvünk illető rovatait. Ha pedig tőlünk — bárminő célra, egyesek vagy hatóságok által — anyakönyvi kivonat kéretik, vagy követeltetik: kötelesek vagyunk „szó ró l-szó ra“ — úgy, miként az anyakönyvben bevezetve találjuk, az eredetihez teljesen híven, állítani ki az anyakönyvi kivonatot, mert ellenesetben „okmányhamisítás“-sal vádoltathatunk s mint ilyenek érzékeny, súlyos büntetésnek lehetünk kitéve.

No már most ha például a lecsméri anyakönyvből „népfelkelési ügyben“ kiadványoznia kell a papnak „Kis József földműves, Nagy Sára házastársa“ halotti anyakönyvi kivonatot: miként adja ezt úgy ki a pap, hogy „Kis József földműves, Nagy Sára házastársa; Kis Gábor földműves és Vári Eszter szülők fia“, ha az anyakönyvben a szülőkről szó sincs . . .

„Incidit in Scyllam, qui evitare vult Charibdem“! . . .

Sőt még ilyen bejegyzések is találhatók itt-ott az anyakönyvekben: „Egy ismeretlen férfi; születéshelye nem tudatik“ stb.; vagy pedig ilyen: „N. N. napszámos 30 éves — több róla nem tudatik“ stb.

Ilyen s hasonló esetekben hol van az a lelkészi „pruden-

tia", mely könnyedén megoldani képes legyen az előtte álló „gordiusi csomót“? . . .

Az előttünk álló problémával mindenesetre számolnunk kell! A rendelet ki van adva, annak teljesítése nem csak honpolgári, de lelkeszi elengedhetlen szoros kötelességünk. Ugyde az Ariadne fonalát szükség megtalálnunk, hogy a dilemma labirintjából épségben kijuthassunk.

Gondolkozzunk azért felette, nehogy gondtalanságunk meggondolatlanságot szüljön s nehogy a kényelem párnáján nyújtózkodást keserűen kelljen valamikor megfizetnünk!

Vajjon nem lenne-e kivihető egyházi felsőbb hatóságaink útján és által, hogy a többször hivatolt miniszteri rendelet úgy módosíttassék, hogy „népfelkelési ügyben“, midőn a halotti anyakönyv nyomán ki nem tüntethető az elhalt „népfelkelő-kötelesnek“ szülői neve, ha erről adatokon alapuló tudomása van a halotti anyakönyvi kivonat kiadó lelkeszi hivatalnak, egy esatolt „Bizonyítvány“-ban igazoltassék a lelkeszi hivatal által, hogy „a N. számú halotti anyakönyvi kivonatban jelzett N. N. népfelkelő-köteles“ N. N. és N. N. fia volt, mit N. N. okmány alapján ezennel hivatalosan igazolok. Vagy pedig ha ily pótbizonyítvány kiállítható nem lenne, azon esetben „nemleges“ bizonyítvány állíttassék ki s mellékeltesék.

Sőt mindezeknél rövidebb úton, egyszerűbben célhoz vezetőnek vélném, ha a „halottvizsgálók“ köteleztetnének a „halottvizsgálati bizonyítványok“ oly módon való kiállítására, hogy e kívánalomnak megfelelő legyen s akkor természetesen az imént jelzett „pótbizonyítvány“ szüksége jövőre megszűnne s csak a multakat illetőleg lenne fentartandó, gyakorlatba veendő.

Videant consules! . . .

Nagy-Várad, 1888. február 23.

Dombi Lajos.

Irodalom.

Luther élete

a mívelt közönség s különösen az ifjúság számára írta dr. Masznyik Endre theol. akad. ny. r. tanár. Luther arcképeivel. Pozsony. A szerző sajátja. 1887. 8. r. 354. lap. Ára 2 frt 40 krajczár.

(Vége.)

Míg Carlstadtot szerző erősen elítéli Luther javára, addig, adjuk meg a bátor és szabad felfogás dicsőségét, a „Hajótörés“-nek nevezett cikkben. hol a parasztháború borzalmi vázolatnak, nem kíméli hőst s fel meri leplezni tévedését s így kikerülte azon bálványzó tévelyt, mibe Jakab Elek úr esett Dávid Ferencz magyar unitárius főnök élete megírásában, ki nek tévedéseit és fogyatkozásait látni nem akarja s feltétlenül felmagasztalja. Masznyik úr kimutatja, hogy Luther itt félúton állt meg s következtetlenségbe esett (211. l.), nagy szelleme tévedett, a hitszabadság ügyét a polgári szabadság ügyétől külön szakította. Itt tündöklök ki Kálvin nagysága és következetessége, ki az egyház autonómiájának első vetette meg az alapját. A hazai lutheranizmus egyházalkotmánya bizonynyal nem a lutheri (szász), hanem a helvét irányú reformáció nyomait hordja magán, a zsinat-presbyteri rendszert a mai német egyház is a helvét irányú egyházak alkotmányából vette át.

Egyik legnevezetesebb szakasza a kezünk alatti műnek

az, mely e felíratot viseli: „A kiknek más szellemök van.“ Itt adja Luther vitáját az angol királylyal s Erasmus-sal. Ugy látszik a vázlatból, hogy Erasmus vitahangja és modora kíméletesebb, szelidebb, Lutheré igen heves, csaknem goromba; ő nem vetheti le a maga gyémántkemény jellemét, magán nem enged karczólást, de ő sebesít. Míg szerző bevallja, hogy Erasmus a két szélsőség közt a középútat keresi, akarja eltalálni és „igen nagyon dicséri Luthert“; — addig Luther kíméletlenül megvagdalja Erasmust, rettenetes haragra lobban s őt „ravasz, istentelen embernek“ nevezi (257 . . . l.) . . . ; itt is kidomborul a germán jellem, melynek Európa s a világ felletti öntudatos, fellátó mivoltát, mi hódít s tekintélylyel nyomakodik másokra, jegeczülve képviseli Luther és Bismarck; valóban sok vonásban, bár más szabásban és téren, hasonlók a német géniusz ezen alakjai.

Aztán tér át szerző a lutheri reformáció legmegrendítőbb s végkövetkezményeiben tán örökre, de félezredévre okvetlenül kiható jelenetére, a marburgi találkozásra, Zwingli s a helvét reformáció iránti álláspontjára. Maga az író meg van hatva s művének fénypontjára jutott el; itt ő felemelkedik a 300 év tapasztalatainak magaslatára s ily kortávolságból ítél. A tárgy bevezetése megragadja a figyelmet: „ha e küzdelemre csak rá gondolunk is, elszorulsz szívünk, mert ezt nem ellenfelek, hanem elvrokonok, egyaránt nagy és dicső hősök vívták egymással . . . az úrvacsorai vitát értjük, melynek sebe még ma is vérzik s nem akadt 400 év óta áldott kéz, mely begyógyíthatta volna!“ (258. l.) Mi köszönjük ágostai hitvallású testvérünkötől e szép nyilatkozatot, egy szebb jövő tavasz hírnöke ez; bezzeg még 150 év előtt a hasonló szellemű derék Ribini ilyféle nyilatkozata mily szörnyű visszahatást keltett?! Részrehabjlás nélkül le van aztán írva a híres úrvacsorai vita, melynek részleteit mellőzzük itt, csakis felemlítjük Luther sziklakemény és engedhetetlen jelleme feltüntetésére azon néhány jelzöt, mit ő alkalmazott a helvét irányúakra: hóbortos szellemek, ördögi tévelygés, rajongó lelkek, Luther kezében sóba mártott korbács stb. . . . Mily mérsékelt és nemes ezzel szemben Zwingli magatartása! Igaz, hogy szerző még itt is igyekszik fedezni Lutherét, mert épen e zord és következetes magatartásáért „szereti Mártonát“, — de végén a dolgok ereje ismét visszahelyzi őt az igazság hatalma követelte szebb magaslatra: s az elválás végső jelenetét lehetlen könyindulás nélkül olvasni, Luther elutasító szavánál Zwingli „hallgatott és könyezett. S midőn könnye kicsordult szeméből, akkor nagyobb volt valamennyinél; ő Isten gyászos anygala, a ki azóta is ott áll a két testvér evangélikus felekezet békességének koporsójánál és sír.“ (275. l.) Ily hang lutheránus testvértől hazánkban nem hallatszott 300 év óta! Ez Melanchton feltámadt szelleme. Óh ha 300 év után egygyé lehetne a két testvér nálunk, 3 millió protestáns egyesült anyagi, szellemi, szív- és jellemeje új utat törhetne még az állammal szemben is, s új áramlatot nyernének a tudomány közös ügye, a missió és emberszereteti művek, s lelkeszeinek nyomora eltűnének. Talán a reformáció négyszázados ünnepén 1917-ben jobb fordulatnak nézhetnek elébe az akkor élők s a büköny örömkönnnyé változhatnak. Az ösvény készül, az idő vaskeze közrehat.

Végül az „Elvégeztetett“ zárszakaszt jelzem, hol Luther végnapjai és halála vannak szívrehatólag és feledhetlenül előadva.

Én csak rá akartam néhány kimagasló pontra mutatni;

sokkal ismertebb a reformáció királyi alakjának története, mintsem szükséges volna prot. olvasó közönség előtt részletekbe menni.

Egyet mindenesetre sajnálnunk lehet, azt t. i., hogy ily komoly s emlékszerű műben túlnépies, pórias szövegek s kitételek találhatók. Csak néhány, a mű és alak nagyságához nem illő tételt említek fel: „Egyszóval Wittenbergben pity-mallott“ (54. l.), „oda fenn a mennyek országában alig győzték beigtatni az üdvösségre előfizetők neveit“ (58. l.). „Elég már az egerek játékából“ (83. l.). „A semmiházi Eck“ (124. l.). „Nagyot ütött botjával a szamar fejére“ (115. l.). „Az ördög sem aludt, belebújt Karlstadtba“ (195. l.). „Nem korpa volt a fejében“ (248. l.). „Könnyedén lerázta őket, mint az ebeket nyakáról“, „úgy oda teremté a földhöz“ (u. o.), „harezi porondra ugratni“, „egy valamit erő tromfjok volt“ (251. l.), „kevés volt neki is a vágott dohánya . . . nem győzte szuszszal“ (252. l.), „írgalmatlanul kiporozzák bíborköpenyegét“ (253. l.), „meglapulnának, mint az egerek“ (263. l.), „csak lassan a testel“ (274. l.)

Az ilyféle szólások mellőzése szebbé tette volna a művet, mely különben általában szép és emelkedett irányú s épen azért íri ki belőle a néhány túlnépies szó használata, mely „nem mívelt közönség“, nem „az ifjúság“ mai ízléséhez való.

Az egész mű méltán ajánlható mindkét felekezeti protestánsoknak, nagy élvezettel, és vonzatva a szép fejtegetések által, olvasható az át. Kívánatos minél szélesebb körben elterjedése. Az az egy-két keserű gúny, mit a jelenkor realismusára s a hitközönyre találunk benne, csak ösztönzésül szolgálhat az álmokból ébredésre; az az erős, bátor hang és sújtó tételek, miket a római pápaságra mér, bánthatja ugyan az ultramontánokat, de szükséges felrázni a fonák áramlatban úszókat s Luther feladhatlan állásúcsára irányozni a könnyelmű alkudozókat. Luther a hierarchiát és pápaságot határozottan megdöntendőnek hirdette; addig teljes hit- és lelkiismeretszabadság kies tavasza a föld területén fel nem virul.

A mit a franciaországi ágostai hitvallásuk részére a négy százados emlékünnepe alkalmára Kuhn Félix párisi lelkész végzett, megírván Luther életét 3 vastag kötetben (1883—4), azt végezte nálunk, bár kisebb méretben, Masznyik úr; buzgalma, fáradozása méltó a sikerre, hála és dicséretre! Fogadja üdvözlésünket s a lutheránus dogmatika megírása és kiadásához sikerkívánatunkat . . . Vajha mi reformátusok is bírnánk tiszta és hű dogmatikát; ha másképp nem, fordításban; legközelebb kínálkozik Dr. Böhl szép és bibliai ref. Hittana.

Debreczen, 1888. febr. 27.

Balogh Ferencz.

Téli Ujság 11—13. számok. E jól szerkesztett valóságos irányú néplap immár befejezte 9-ik évfolyamát. Az előző számokat már ismertetvén, e háromról is följegyezzük, hogy a 11-iknek élén Viktoria angol királynő arcképe és rövid életrajza áll, a 12. és 13. kép nélkül jelent meg. Nevezetesebb közlemények a három számban: „Du Bois Amália“, egy francia eredetű, de hazánkba s itt Makóra került, híhű nő életének leírása Szöllősi Antaltól; „Az első legény“ cz. elbeszélés Révész Mihálytól; „Téli napon“ cz. költemény Nagy Károlytól; „Áldások“ Győri Vilmos költeményeiből; „A biblia szépségei“ Csécsi Imrétől; „Jelenkori tíz csapás“, folytatva előbbi számokból; „XXX. zsoltár“ Kolosy Elvirától. Igaz és teljes előszeretettel szólottunk mindig e kis lapról, s midőn egy évi

pályafutást újra bevezett az, szívesen gratulálunk szerkesztőjének s a várt „vizontlátásig“ tisztelettel üdvözljük őt, ki nemes czélokért híven küzdött, önzetlenül fáradozott.

Az egyházi közigazgatás kézikönyve. Irta Eötvös Károly Lajos, m. kir. tanfelügyelő. Kiadja Hornyánszky Viktor akad. könyvkereskedése Budapesten. I. füzet (1—4 iv). Ára 30 kr. Annak idejében közöltük e nagyfontosságú mű prospectusát. Ha egy-egy könyv megjelenik belőle, ismertetni fogjuk. Most csak annyit, hogy az első kötet első könyve I—IV. részben „Hatóságok“ címet visel.

A napokban jelent meg Dr. Ballagi Géza s-pataki jogtanárnak „A politikai irodalom története Magyarországon 1825-ig“ című, nagyérdekű munkája, a melyet nem sokára tüzetesen fogunk ismertetni.

Különfélék.

A magyar Prot. Tud. Irodalmi Társaság alakuló közgyűlésének idejét, mint a „Prot. Egyh. és Isk. Lap“ közelebbi számában olvassuk, jövő áprilishó 15. 16-ra tűzte ki az elnökség. Óhajtuk, hogy addig még minél több tag belépéséről referálhasson lapunk. Ujabb értesülésünk szerint egyházkerületünk köréből a következő ajánlatok tétettek: A z é r m e l l é k i e g y h á z m e g y é b ő l: 186. Az érmelléki egyházmegye at. 100 frt. 187. Szőke János rt. 6 frt. 188. Bányai László rt. 6 frt. 189. Érmihályfalvai egyház pt. 3 frt. 190. Bartha András pt. 3 frt. 191. Torma Károly pt. 3 frt. 192. Zsigó Endre pt. 3 frt. 193. Szikszay József pt. 3 frt. 194. Fazekas Mihály st. 1 frt. 195. Szabó Mihály st. 1 frt. 196. Szikszay Zoltán st. 1 frt. 197. Szathmári Sándor st. 2 frt. 198. Takács József st. 1 frt. 199. Dobra Sándor st. 2 frt. 200. Bajza Antal st. 1 frt. 201. Csontos László st. 1 frt. Eddigi kimutatásaink szerint van már a Társulatnak egyházkerületünkben 6 pártfogó (4500 frt), 45 alapító (100—100 frt), 55 rendes (5 évre 6—6 frt), 51 pártoló (3 évre 3—3 frt) és 44 segélyező tagja. Ezen utóbbiak közül egy, egész életidejére évi 1 frtot ajánlott föl, egy nem nevezte meg az általa adandó segélyösszeget, 42 pedig egyszermindenkorra 209 frtot ajánlott föl a kitűzött célra. (Folyt. köv.)

Márczius 15-ike a debreczeni főiskolában. A tegnapelőtti nagy nemzeti emléknapot főiskolánk joghallgatóinak önképző egylete, minden nagyobb tüntetés és zaj nélkül, de igen szépen megünnepelte. Az akadémiai VI. számú teremben ugyanis díszgyűlést tartott, melyen Balogh Béla 4. jh., egyleti alelnök komolyan átgondolt, tartalmas beszédben fejtegette a nap jelentőségét s rá mutatott az okokra, hogy a debreczeni jogakadémiai polgárság miért nem lépett eddig e napon nyilvánosság elé s reményét fejezte ki, hogy az utódok ezentúl évről-évre az immár megtört nyomon fognak haladni. Utána Körösi Kálmán 2. jh. olvasott föl a „Nemzetiség“ kérdéséről egy alapos tanulmányra, tárgyilagos s higgadt kritikai elmére valló munkálattal. Majd végül Biber Gyula 2. jh. adta szépen elő Kossuth Lajosnak azon remek beszédét, melynek hatása alatt az 1848. július 11-ikén tartott országgyűlés 200,000 honvéd kiállítását szavazta meg. A főiskolai tanárkarokat Dr. Bacsoni L., úgy is, mint az egylet felügyelő tanára, és Csiky L., a városi közönséget pedig Beke Mihály árvaszéki elnök képviselték. A honvédsírokhöz pedig e napon is, mint évek óta mindig, kivonult a teljes főiskolai ifjúság. Az ünnepélyt most is a „Magyar irod.

önképző Társulat" rendezte. Emlékbeszédet mondott Tóth József 4. th. Csánky Bóniámin 2. th. „Hősök emléke" cz. költeményét elszavalta Vékony Sándor 4. th. Majd benn a főiskola előtti honvédeleméknél Kövendi Dénes esküdtfelügyelő szavalt. — a főiskolai énekkar mindkét helyen emelvén a lelkes beszéd és szavalatok által költött nemes hangulatot. Nagy eszmék szolgálatában csak hadd lelkesüljenek ifjaink! Érezzük és tudjuk, hogy szükség van erre (pen ezen mi korunkban. És az ifjúság csak addig igazán nemes, míg hevülni tud a nem múltó értékű eszmék szent diadaláért.

Debreczeni ev. ref. egyházközség. A f. hó 4-én tartott egyházi közgyűlésben nagy örömet okozott az a jelentés, mely a folyó iskolai évet illetőleg az első félévi ösztöndíjak kiosztásának eredményét tüntette föl. Az ösztöndíj mind kegyes alapítványokból származik és midőn annyi alapítvány és oly jelentékeny összegben áll előttrünk, hogy 55 tanuló közt összesen 1515 frt jut egy félévre, lehetetlen a tisztelet és hála legbensőbb érzelmeivel nem adóznunk azok iránt az emberszerető és kegyes lelkű alapítók iránt, kik az inséggel és nyomorral küzdő tanuló nemzedékek ügyét oly nemesen kívánták felkarolni. Megjelentek kérvényeikkel a nyomorral küzdő gyámoltalan özvegynek is, meghatóan emlegetve a nélkülözést, melyben élnek, a betegséget, szenvedéseket, melyek közt vergődnek és a közgyűlés megindulva adott mindegyiknek legalább annyit, a mennyiből ehetőbb szükségét fedezheti, — 21 özvegynek részére 20, 15 és 10 frtos részletekben 300 frtot utalványozván ki. A közgyűlés 21 tárgya közül a többi — legalább a közönségre nézve — kevésbé jelentékeny folyóügy volt.

Haláleset. Diene s Balázs, n.-dobosi ev. ref. lelkész a n.-károlyi egyházmegyében súlyos esapás érte. F. hó 1-én elvesztette egyik kedves leányát, Vilmát. A temetés f. hó 3 án, d. u. 2 órakor történt meg. Kiss Bercalan keéri lelkész mondván az elhunyt ifjú nő fölött, a jelenlevő lelkészeket, világi urakat, rokonokat s általában, a kegyetlen idő daczára nagy számban megjelent közönséget mélyen megindító szép orációt, „az ifjú élet kimúlásának nehéz voltát s a kimúlás feletti fájdalom nagyságát a többi korbellekkel szemben" vevén föl vezéreszméül. Öszinte részvéttel osztozunk a fájdalomtól mélyen lesújtott apa nehéz gyászában s midőn szíve bánatára vígasztalást kérünk a jó Istentől, a föld porában nyugovó jó leánynak esőndes pihenést kívánunk. Régebben sokszor volt alkalmunk megfordulni a most gyászba borult ház küszöbén belül, láttuk oit az apai szeretet napjának ragyogását s most amál élénkebben el tudjuk képzelni a bánat éjszakájának néma sötétét. De hát hitünk szerint újra fogják egymást látni, a kik itt lenn szerették egymást.

Felhívas. A néhai Nagy István volt n.-várad ev. ref. lelkész síremléke felállítására érdekében kibocsátott gyűjtő-ívek tartói — e beeses lapok útján — tiszteletteljesen felhívának, hogy a síremlék költségeinek, valamint az emlékkönnepély előkészületeinek megállapíthatása céljából, kegyes adományait s az azokat feltüntető íveiket legkésőbbben f. 1888. évi májushó 1-ig tek. Füredi László egyházi pénztárnok úrhoz beküldeni méltóztassanak. Kelt N.-Várad, 1888. márczius 13. A bizottság.

Szerk. posta. I. A. T. Sz. M. Beeses küldeményét köszönettel vettem. Jönni fog. — Sz. J. N.-Beeskerék. Fel fogom

használni. — P. K. Szatmárhegy. Sajnálom, hogy izenetem rossz vért szült. De valóban nehéz a szerkesztő helyzete s épen nem is tehet eleget, ha mindenki, cikkének a „legközelebbi számban" kiadását sürgeti. Különben ha úgy áll a dolog, mint írni tetszett, kivételt teszek s mához két hétre megindítom a cikket. — D. Gy. N.-Várad. Az általad jelzett tárgyakról szóló rövidebb tudósítást nagyon is nagy örömmel venném. Az olyanok élénkítik a lapot. — Cs. M. Fugyivásárhely. Az illető plébánost nem csak följelentheti tiszt. Ur, de kötelessége is őt följelenteni. Az álprófétát pedig a maga törvényes útján csak tessék eltoloncoltatni. Nem lehet azokkal szelidebben eljárni. Más dolog azután az ingadozók lelkipásztori gondozása. — B. J. Edinburgh. Küldeményét köszönöm. Levele igen érdekelt. — Á. L. Szatmár-Cseke. Kérdéseire megírtam a választ s a jövő számban már ki is tudom azt adni.

Laptulajdonos és felelős szerkesztő: **Csiky Lajos.**

HIRDETÉS.

Pályázat.

A dunántúli ev. ref. egyházkerület pápai főiskolájában két tanszékre pályázat nyitattik:

a) A theologiai akadémián philosophiai s neveléstani tanszékre 1200 frt, azaz ezerkétszáz frt évi fizetéssel, melyből 300 frt lakbér. Heti óraszám 12—14.

b) A főgymnasiumban a classica-philologiai tanszékre 1000 frt, azaz ezer frt évi fizetéssel, melyből 200 frt lakbér. Heti óraszám 20—21. A megválasztott tanár tanít az I—III. osztályban latin nyelvet, esetleg a körülményekhez képest magyar nyelvet.

Mindkét tanszék javadalmához ötödéves pótlék járul az 1887-diki székesfehérvári egyházkerületi gyűlés 92. jk. sz. alatt körvonalozott módózzattal.

A pályázati kérvényhez melléklendők: a) keresztlevél, b) erkölesi bizonyítvány azon időtől kezdve, midőn iskolai tanulmányait bevégezte, c) a jelzett tanszakra vonatkozó tanári oklevél, d) szolgálati bizonyítvány, e) orvosi bizonyítvány a testi épség bizonyítására.

Pályázó csak ev. ref. vallású lehet, megválasztatása esetén jogos, egyszersmind kötelezett tagja leend a tanári nyug- és gyámintézetnek, székét szaktudományára vonatkozó értekezéssel tartozik elfoglalni az 1888—89. tanév megnyitásakor.

A kellőleg fölszerelt pályázati kérvény 1888. május 1-ig főtiszt. s nagys. Pap Gábor püspök úrhoz küldendő Rév-Komáromba.

Kocs, 1888. márczius 9.

László József,
főisk. egyházi gondnok.